

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
д. філолог. н., професор
В.Д. Шинкарук
« 28 » серпня 2019р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засідання кафедри психології

Протокол № 1 від «30» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри психології

В.М. Шмаргун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЯ»

Галузь знань: 01«Освіта»

Спеціальність: 015«Професійна освіта»

Спеціалізація: 015.18 «Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства»

Ступінь вищої освіти: «Бакалавр»

Кваліфікація: педагог професійного навчання

Факультет (ННІ): гуманітарно-педагогічний

Розробники: доцент кафедри психології, к. психол. н. Теслюк В.М.

Київ – 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни «Психологія»

Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти		
Галузь знань	01«Освіта»	
Спеціальність	015«Професійна освіта»	
Ступінь вищої освіти	«Бакалавр»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова (вибіркова)	
Загальна кількість годин	75	
Кількість кредитів ECTS	2	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	- (назва)	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	
Рік підготовки	1	
Семестр	1	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	0 год.	
Самостійна робота	60 год.	
Індивідуальні завдання	0 год.	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	4 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - забезпечення майбутніх фахівців знаннями з загальної психології на основі теоретичних знань, озброїти уміннями і навиками визначення психологічного контексту в умовах практичної діяльності.

Завдання:

- формування уявлення про психічну активність як засіб відображення та перетворення навколишнього світу;
- аналіз закономірностей функціонування психіки;
- розширення світоглядного і професійного горизонту в результаті ознайомлення з розвитком психології як науки;
- ознайомлення з структурними компонентами психіки та їх взаємозв'язком;
- набуття студентами навичок пояснення і використання в практичній діяльності особливостей перебігу психічних процесів, функціонування психічних станів та прояву психічних властивостей.
- формування студентами навичок свідомого самоконтролю та саморегуляції власних психічних станів та поведінки;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні категорії, поняття загальної психології;
- історичні передумови, перспективи розвитку психології;
- головні теоретичні напрями сучасної психології;
- теоретично обґрунтовані методи дослідження психічних процесів та особистості.

вміти:

- дотримуватися певного методологічного підходу до психологічного дослідження та аналізу психічних процесів та особистості клієнта;
- орієнтуватися у різноманітних теоріях, критично аналізувати різні підходи до основних психологічних категорій, враховувати отримані знання в практичній діяльності;
- визначати основні властивості особистості, психологічні механізми детермінації її поведінки;
- враховувати індивідуальність, неповторність, внутрішній потенціал самотворення особистості.

Компетентностями, якими повинен володіти здобувач після вивчення дисципліни є:

- уміння працювати у колективі та команді;
- здатність до критики та самокритики;
- здатність налагоджувати контакт у спілкуванні зі студентами, батьками (особами, які їх замінюють), колегами.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Психологія як наука

Тема лекційного заняття 1. Предмет психології, її задачі.

Класифікація психічних явищ: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості. Психічні процеси: пізнавальні, емоційні, вольові. Психічні стани як характеристика загального стану психіки. Основні характеристики психічних станів: тривалість, спрямованість, стійкість, інтенсивність. Психічні властивості особистості: спрямованість, темперамент, здібності, характер.

Тема лекційного заняття 2. Методи психології.

Загальне уявлення про методи наукового дослідження. Дослідницькі методи в психології та методи активного психологічного впливу. Основні групи психологічних методів: об'єктивні і суб'єктивні. Основні суб'єктивні методи психології: спостереження, включене спостереження, самоспостереження, опитування (письмове, усне, вільне). Суб'єктивні методи кількісної оцінки психічних явищ. Основні типи психологічних тестів. Історія створення тестів. Проективні тести. Експеримент як основний метод сучасної психології. Види експериментів (лабораторний, природний). Квазіексперимент. Загальне уявлення про методи моделювання. Валідність методів. Етичні проблеми психологічного дослідження. Принцип інформованої згоди.

Тема лекційного заняття 3. Поняття про психіку.

Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії. Природа і механізми психічних явищ. Подразливість. Чутливість і відчуття, їхні властивості й основні відмінності у порівнянні з подразливістю. Поведінка як процес пристосування до умов зовнішнього середовища. Свідомість як вищий рівень психічного відображення. “Я-концепція” і критичність людини, їхня роль у формуванні поведінки людини. Основні функції психіки. Забезпечення адаптації до умов зовнішнього середовища — інтегративна функція психіки. Загальні проблеми походження психіки людини.

Тема лекційного заняття 4. *Поняття про особистість.*

Загальне поняття про особистість. Визначення і зміст поняття “особистість”. Рівні ієрархії людської організації. Співвідношення понять “індивід”, “суб'єкт”, “особистість” і “індивідуальність”. Структура особистості: спрямованість, здібності, темперамент, характер.

Взаємозв'язок соціального і біологічного в особистості. Проблема взаємодії біологічного, соціального і психічного. Концепція структури особистості К.К.Платонова. Структурний підхід О.М.Леонтьєва. Проблема особистості в роботах Б.Г.Ананьєва. Комплексний підхід Б.Ф.Ломова до дослідження особистості.

Тема лекційного заняття 5. *Увага.*

Поняття про увагу. Увага як психічний феномен. Основні характеристики уваги. Увага і свідомість. Фізіологічні механізми уваги й орієнтований рефлекс. Класифікація теорій уваги по М.М.Ланге. Теорія уваги Т.Рибо. Концепція установки Д.М.Узнадзе і увага. Основні види уваги. Мимовільна увага і фактори, що її спонукають. Особливості довільної уваги. Соціальні фактори довільної уваги. Післядовільна увага. Характеристика властивостей уваги. Основні властивості уваги. Психофізичні характеристики стійкості уваги і її основні умови. Методи вивчення стійкості уваги. Концентрація і розподіл уваги. Методи вивчення розподілу уваги. Перенесення і обсяг уваги. Методи дослідження обсягу уваги. Відволікання і його фізіологічні основи. Удавана і справжня неуважність.

Тема лекційного заняття 6. *Відчуття і сприймання.*

Загальне поняття про відчуття. Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей предметів. Фізіологічні механізми відчуття. Поняття про аналізатори. Рефлекторний характер аналізатора. Види відчуттів. Загальне уявлення про класифікації відчуттів. Інтероцептивні, пропріоцептивні і екстероцептивні відчуття. Контактні і дистантні відчуття. Генетична класифікація відчуттів: протопатичні і епікритичні відчуття. Поняття про модальність відчуттів. Класифікація відчуттів по модальності. Основні властивості і характеристики відчуттів. Властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Абсолютна чутливість і чутливість до розрізнення. Абсолютний і відносний порогові відчуттів.

Тема лекційного заняття 7. *Пам'ять.*

Визначення і загальна характеристика пам'яті. Пам'ять як психічний процес. Основні механізми пам'яті: запам'ятовування, збереження, впізнання і відтворення. Асоціативна психологія Д.Юма, У.Джемса, Г.Спенсера. М.Еббінгауз: значущість подій для асоціацій, “ефект краю”, закон забування. Проблема пам'яті в гештальтпсихології. Проблеми пам'яті в дослідженнях представників біхевіоризму і психоаналізу. Фізіологічні основи пам'яті.

Основні процеси і механізми пам'яті. Основні види запам'ятовування: довільне і мимовільне. Заучування. Поняття про мнемічну діяльність. Осмислене і механічне запам'ятовування. Відтворення як процес відновлення образу. Навмисне і ненавмисне відтворення. Пригадування. Впізнання. Явище ремінісценції. Поняття про амнезію.

Основні види пам'яті. Класифікація окремих видів пам'яті; по характеру психічної активності, по характеру цілей діяльності, по тривалості закріплення і збереження матеріалу. Рухова пам'ять. Емоційна пам'ять. Образна пам'ять. Словесно-логічна пам'ять. Довільна і мимовільна пам'ять. Короткочасна, довгострокова й оперативна пам'ять.

Змістовий модуль 2. Сфери особистості та індивідуально-типологічні властивості людини

Тема лекційного заняття 1. *Уява.*

Загальна характеристика уяви і її роль у психічній діяльності. Уява як процес перетворення представлень. Механізми процесу уяви. Роль уяви в житті людини. Фізіологічні основи уяви. Зв'язок уяви з регуляцією органічних процесів і рухів.

Види уяви. Класифікація уяви по ступеню навмисності: довільна і мимовільна уява. Відтворююча уява. Творча уява. Мрія. Просторова уява. Активна і пасивна уява. Механізми переробки уявлень в уявлювані образи. Основні етапи формування уявлюваних образів. Аналіз, абстрагування, синтез. Аглутинація як механізм формування образів уяви. Схематизація і акцентування.

Тема лекційного заняття 2. Мислення та інтелект.

Природа й основні види мислення. Основні характеристики мислення. Взаємозв'язок мислення і мови. Процес вираження думки словами по Л.С.Виготському. Фізіологічні основи мислення. Класифікація мислення.

Основні форми мислення. Поняття. Загальні й одиничні поняття. Усвідомлення і розуміння. Особливості розуміння. Умовивід як вища форма мислення.

Основні види розумових операцій. Суть операції порівняння. Безпосереднє й опосередковане порівняння. Помилки порівняння. Умовивід за аналогією. Аналіз і синтез як основні операції мислення. Абстракція як процес відволікання. Конкретизація як процес уявлення одиничного. Суть індуктивного умовиводу. Поняття дедукції.

Тема лекційного заняття 3. Воля. Вольова регуляція поведінки.

Загальна характеристика вольових дій. Основні психологічні теорії волі. Фізіологічні і мотиваційні аспекти вольових дій. Структура вольових дій. Вольові якості людини і їхній розвиток.

Тема лекційного заняття 4. Емоції. Почуття.

Види емоцій і їх загальна характеристика. Чуттєвий тон відчуття. Співвідношення понять «емоції» і «почуття». Основні характеристики емоцій. Основні види емоцій. Класифікація емоцій. Амбівалентність емоцій. Вищі почуття. Основні характеристики настроїв. Почуття, як вища форма емоційного переживання. Поняття про почуття. Співвідношення понять «почуття» та «емоція». Почуття як стійке емоційне ставлення до значущого об'єкту. Характеристика емоційних ставлень. Класифікація почуттів.

Тема лекційного заняття 5. Емоційний стрес і регуляція емоційних станів.

Поняття про емоційний стрес. Стрес як неспецифічна реакція організму. Основні стадії стресу за Г.Сельє. Класифікація психічного стресу. Умови виникнення інформаційного стресу. Особливості прояву емоційного стресу. Класифікація тривоги. Індивідуальні особливості і прояви стресу.

Регуляція емоційних станів. Механізми регуляції психічних станів по Ф.Б.Березину. Функції психологічного захисту і класифікація видів психологічного захисту. Роль фрустрації у формуванні стресових станів. Потреби і їх роль у розвитку стресу. Інтрапсихичний конфлікт. Особливості побудови інтегрованої поведінки.

Тема лекційного заняття 6. Здібності і спрямованість, як психічні властивості.

Загальна характеристика здібностей людини. Поняття про здібності. Визначення здібностей по Б.М.Теплову. Класифікація здібностей. Характеристика загальних здібностей. Теоретичні і практичні здібності. Навчальні і творчі здібності.

Рівні розвитку здібностей і індивідуальні відмінності. Основна класифікація рівнів розвитку здібностей. Вроджені задатки і генотип. Розвиток задатків як соціально обумовлений процес. Потенційні й актуальні здібності. Співвідношення загальних і спеціальних здібностей. Обдарованість. Компенсація здібностей. Майстерність і талант. Геніальність.

Поняття про спрямованість особистості і мотивацію діяльності. Основні форми спрямованості: потяг, бажання, прагнення, інтереси, ідеали, переконання. Поняття про мотив. Проблема мотивації діяльності людини. Поняття про потребу. Мета діяльності. Основні характеристики мотиваційної сфери людини.

Тема лекційного заняття 7. Темперамент як одна з базових психічних властивостей особистості.

Поняття про темперамент. Темперамент як властивість особистості. Визначення темпераменту по Б.М.Теплову. Основні типи темпераменту: холеричний, сангвінічний, меланхолійний, флегматичний. Співвідношення темпераменту і здібностей.

Тема лекційного заняття 8. Характер як одна з базових психічних властивостей особистості.

Визначення характеру. Особливості характеру як психічного феномена. Характер як прижиттєве утворення. Закономірності формування характеру. Поняття про риси характеру. Класифікація рис характеру. Вияв характеру через діяльність, ставлення до інших людей, інтереси, емоційність і волю. Мотиваційні й інструментальні риси особистості.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА												
Тема 1. Предмет психології, її задачі		2	2			4						
Тема 2. Методи психології.		2	2			4						
Тема 3. Поняття про психіку		2	2			4						
Тема 4. Поняття про особистість		2	2			4						
Тема 5. Увага		2	2			4						
Тема 6. Відчуття і сприймання		2	2			4						
Тема 7. Пам'ять		2	2			4						
Разом за змістовим модулем 1		14	14			28						
Змістовий модуль 2. СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ ТА ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЛЮДИНИ												
Тема 1. Уява		2	2			4						
Тема 2. Мислення та інтелект		2	2			4						
Тема 3. Воля. Вольова регуляція поведінки		2	2			4						
Тема 4. Емоції. Почуття.		2	2			4						
Тема 5. Емоційний стрес і регуляція емоційних станів		2	2			4						
Тема 6. Здібності і спрямованість, як психічні властивості		2	2			4						
Тема 7. Темперамент як одна з базових психічних властивостей особистості.		2	2			4						
Тема 8. Характер як одна з базових психічних властивостей особистості.		2	2			4						
Разом за змістовим		16	16			32						

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет психології, її задачі	2
2	Методи психології	2
3	Поняття про психіку	2
4	Поняття про особистість	2
5	Увага	2
6	Відчуття і сприймання	2
7	Пам'ять	2
8	Уява	2
9	Мислення та інтелект	2
10	Воля. Вольова регуляція поведінки	2
11	Емоції. Почуття.	2
12	Емоційний стрес і регуляція емоційних станів	2
13	Здібності і спрямованість, як психічні властивості	2
14	Темперамент як одна з базових психічних властивостей особистості	2
15	Характер як одна з базових психічних властивостей особистості	2

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

- Термін «психологія» з'явився в:
 - 11 ст.;
 - 16 ст.;
 - 17 ст.;
 - 4 ст. до н.е.
- У якому віці у дитини зароджується самосвідомість:
 - 1 рік; б) 2 роки; в) 3 роки; г) 4 роки.
- Починаючи з 17 ст., (новий час) душа починає розглядатись у руслі: а) механістичної теорії; б) ідеалістичної; в) біхевіоризму; г) гештальпсихології.
- Розмістіть у правильній послідовності етапи розвитку психології:
 - психологія як наука про душу;
 - психологія як наука про свідомість;
 - психологія як наука про факти, закономірності і механізми психіки;
 - психологія як наука про поведінку.
- Психічні явища: психічні процеси, психічні стани, психічні феномени – це ... психології.
- Властивість високоорганізованої живої матерії, що полягає в активному відображенні суб'єктом об'єктивного світу, в побудові суб'єктом невідчужуваної від нього картини цього світу і регулювання на цій основі поведінки і діяльності – це...
- Структурні компоненти психіки людини:
 - психічні процеси;

- б) психічні якості;
- в) психічні стани;
- г) вольові якості.

8. До психічних процесів

- відносяться: а) пізнавальні; б) вольові; в) емоційні; г) емоційні стани.

9. Відносно стійкий рівень психічної діяльності, який проявляється в підвищеній або зниженій активності людини...

10. Психічні якості людини поділяють на:

- а) інтелектуальні;
- б) вольові;
- в) емоційні;
- г) пізнавальні.

11. До організаційних методів вікової та педагогічної психології

- відносять: а) порівняльний; б) лонгітюдний; в) експериментальні методи; г) комплексний.

12. Мінімальна величина подразнення, в результаті якого вперше виникає відчуття:

- а) абсолютний поріг відчуття; б) нижній абсолютний поріг;
- в) верхній абсолютний поріг чутливості;
- г) мінімальний поріг відчуття.

13. Починаючи з 17 ст., (новий час) душа починає розглядатись у руслі:

- а) механістичної теорії;
- б) ідеалістичної;
- в) біхевіоризму;
- г) гештальпсихології.

14. Записи у ході спостереження можуть

- бути: а) суцільними; б) вибірковими; в) попередніми; г) підсумковими.

15. Назвіть метод вивчення психічного явища, умови виявлення і розвитку якого створюються штучно, спеціально ...

16. Вкажіть метод, який передбачає дослідження психічних процесів у штучних умовах, в лабораторіях, із застосуванням спеціальних приладів:

- а) спостереження;
- б) експеримент;
- в) природній експеримент;
- г) лабораторний експеримент.

17. Виберіть метод, який передбачає багаторазове обстеження одних і тих же осіб протягом тривалого відрізка часу, що вимірюється іноді десятками років:

- а) порівняльний метод;
- б) комплексний метод;
- в) лонгітюдний метод;
- г) тести.

18. Виберіть етапи експерименту:

- а) констатувальний;
- б) формувальний;
- в) контрольний;
- г) підсумковий.

19. Цей метод передбачає порівняльне вивчення умов розвитку і навчання близнюків...

20. Цей етап експерименту передбачає виявлення рівня тих чи інших особливостей психічного розвитку...

21. Біосоціальна істота, якій притаманні членороздільна мова, свідомість, вищі психічні функції і яка здатна створювати знаряддя праці та використовувати їх в процесі суспільної праці:

- а) індивід;
- б) особистість;
- в) людина;
- г) індивідуальність.

22. Це сукупність індивідуально-психологічних якостей, яка характеризує динамічний та емоційний аспекти поведінки людини і виявляється в її діяльності і спілкуванні, її збудливості, емоційній вразливості, врівноваженості та швидкості перебігу психічної діяльності:

- а) темперамент;
- б) характер; в) здібності; г) уміння.

23. Уперше науковий підхід до з'ясування фізіологічних основ темпераменту застосував у своєму вченні про типи вищої нервової діяльності у тварин і людини:

- а) І.Павлов;
- б) Г.Костюк;
- в) В.Гюго;
- г) Ю. Трофімов.

24. Розрізняють такі типи характеру:

- а) гіпертимний; б) педантичний; в) емотивний; г) тривожний.

25. Цей тип характеру передбачає замкнутість, думки та переживання спрямовуються на самих себе, на свій внутрішній світ, характерні уникнення контактів з іншими, не пристосованість до обставин:

- а) інтровертний; б) екстравертний; в) демонстративний г) екзальтований.

26. Експериментальні прийоми, які застосовуються для виявлення рівня психічного розвитку особистості:

- а) тести;
- б) анкетування;
- в) бесіди;
- г) соціометричне дослідження.

27. Індивідуально-психологічні особливості людини, які відповідають умовам успішного виконання тієї чи іншої діяльності, а саме - набуття знань, умінь і навичок; використання їх у праці:

- а) здібності;
- б) темперамент;
- в) характер; г) уміння.

28. Виберіть властивості свідомості:

- а) ясність; б) обсяг; в) зміст;
- г) безперервність.

29. Фаза сну, яка триває від 6 до 20 хвилин:

- а) швидкий сон;
- б) повільний сон;
- в) довготривалий;
- г) глибокий.

30. Простий психічний процес, що відображує окремі якості предметів та явищ оточуючого світу, а також внутрішніх станів організму при відповідному впливу матеріальних подразників на рецептори:

- а) відчуття;
- б) сприймання;
- в) мислення; г) увага.

7. Методи навчання – проблемний, діалогічний, наочності, пошуку помилок, запитань і відповідей.

8. Форми контролю - тестові завдання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України від 20.02.2015 р. протокол №6 з табл. 1.

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01-34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни R дис (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи R_{НР} (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

10. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма дисципліни.
2. Навчальний посібник.
3. Конспекти лекцій із дисципліни.
4. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.
5. Інші матеріали.

11. Рекомендована література

Основна

1. Загальна психологія: навч. посібник / О.Скрипченко, Л.Долинська, З.Огороднійчук та інш. – К.: "А.П.Н.", 1999. – 436 с.
2. Загальна психологія: Підруч. для студентів вищ. навч. закладів. / С.Д.Максименко, В.О.Зайчук, В.В.Клименко, В.О.Соловієнко. За загальною редакцією акад. С.Д.Максименка – К.: Форум, 2000. – 543 с.
3. Загальна психологія: Хрестоматія: Навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Волинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2007. – 640 с.
4. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. – К.: Вища школа, 2001. – 487 с.
5. Маклаков А.Г. Общая психология: учеб. пособ. для вузов. – СПб.: Питер, 2000. – 592 с.
6. Психологія: Підручник / Ю.Л.Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – 3-тє вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. – 560 с.
7. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В. Загальна психологія. Навч. посіб. - Київ «Центр учбової літератури», 2012 р. - 296 стор.

Допоміжна

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / АН СССР, Ин-т психологии. — М.: Наука, 1977. - 380 с.
2. Ананьев Б. Г. Психология чувственного познания. — М.: АПН РСФСР, 1960.
3. Анастаси А. Психологическое тестирование. — М.: Педагогика. — Т. 1,2.
4. Анатомія центральної нервової системи (спинний і головний мозок). Навч.- метод. посіб. з анатомії людини. — К. 1999. — 120 с.
5. Асмолов А. Г. Психология личности: Принципы общепсихологического анализа: Учеб. для вузов по спец. «Психология». — М.: Изд-во МГУ, 1990. — 367 с.
6. Аткинсон Р. Человеческая память и процесс обучения / Пер. с англ. под общей ред. Ю. М. Забродина, Б. Ф. Ломова. — М.: Прогресс, 1980.
7. Бассин Ф. В. О развитии взглядов на предмет психологии // Вопросы психологии — 1974. — №4. — с. 101-113.
8. Бассин Ф. В. Проблема «бессознательного». (О неосознаваемых формах высш. нервной деятельности). — М.: Медицина, 1968.
9. Березин Ф. Б. Психическая и психофизиологическая адаптация человека. — Л.: Наука, 1988.
10. Бернштейн Н. А. Очерки по физиологии движений и физиологии активности. — М.: Медицина, 1966.
11. Брунер Дж. Психология познания. — М., 1977.
12. Брушлинский А. В., Поликарпов В. А. Мышление и общение. — Минск: БГУ, 1980.
13. Буева Л. П. Человек. Деятельность и общения. — М.: Мысль, 1978. - 325 с.
14. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика личности. — К., 1989.
15. Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психологической диагностике. — К.: Наукова думка, 2004. — 200 с.
16. Веккер Л. М. Психические процессы. — В 3-х т. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1974- 1981.
17. Вундт В. Ведение в психологию / Пер. с нем. — М.: Космос, 1912.
18. Выготский Л. С. Собрание сочинений: В 6-ти т. Т. 3: Проблемы развития психики / Гл. ред. А. В. Запорожец. - М.: Педагогика, 1983,
19. Гамезо М. В., Домашенко И. А. Атлас по психологии: Учеб. пособие. - М., 1986.
20. Годфруа Ж. Что такое психология. В 2-х тт. — М.: Мир, 1992. 21.Гиппенрейтер Ю. Б, Введение в общую психологию: Курс лекций: Учебное пособие для вузов. — М.: ЧеРо, 1997.
22. Данилов Н. Н., Крылова А. Л. Физиология высшей нервной деятельности. — Ростов на Дону: Феникс ,2001. — 480 с.
23. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. — СПб.: Изд-во «Питер- Ком», 1999. - 368 с.

24. Занюк С. Психологія мотивації та емоцій. — Луцьк, 1997.
25. Иванников В. А. Психологические механизмы волевой регуляции. - М.: МГУ, 1991.
26. Изард К. Э. Психология эмоций. — СПб.: Питер, 1999. 27. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. — СПб.: Питер, 2000. 28. Ильин Е. П. Психология воли. — СПб.: Питер, 2000.
29. Китаев-Смык Л. А. Психология стресса. — М.: Наука, 1983.
30. Кликс Ф. Пробуждающееся мышление. История развития человеческого интеллекта. — 2-е изд., перераб. и доп. — К.: Вища школа, - 1985. - 295 с.
31. Кон И. С. В поисках себя: личность и ее самосознание. — М.: Политиздат, 1987. - 366с.
32. Ладыгина-Коц Н. Н. Развитие психики в процессе эволюции организмов. — М., 1965.
33. Леонгард К. Акцентуированные личности. — Киев: Вища школа, 1989.
34. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения: В 2-х т. Т. 1 / Под ред. В. В. Давыдова и др. - М.: Педагогика, 1983.
35. Линдсей П., Норман Д. Переработка информации у человека: Введение в психологию / Пер. с англ. под ред. А. Р. Лурия. — М.: Мир, 1974.
36. Личко А. Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков. — Л.: Медицина, 1983.
37. Ломов Б. Ф. Проблема общения в психологии. — М.: Наука, 1981.
38. Мерлин В. С. Структура личности: характер, способности, самосознание: Учебное пособие к спецкурсу «Основы психологии личности». — Пермь, 1990.
39. Мерлин В.С. Личность как предмет психологического исследования. — Пермь, 1988.
40. Мещеряков А. И. Слепоглухонемые дети. — М., 1974. 41. Мясичев В. Н. Личность и неврозы. - Л.: Изд-во ЛГУ, 1960. -224 с.
42. Небылицын В. Д. Основные свойства нервной системы человека // Избранные психологические труды / Под ред. Б. Ф. Ломова. - М.: Педагогика, 1990.
43. Немов Р. С. Психология: Учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3-х кн. Кн. 1: Общие основы психологии. — 2-е изд. — М.: Владос 1998.
44. Немчин Т. А. Состояния нервно-психического напряжения. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1983.
45. Первин Л., Джон О. Психология личности: Теории и исследования. - М., 2000.
46. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка. — М., 1994.
47. Психологический словарь /Под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова. - М., 1996.
48. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. — СПб: Изд-во «Питер», 2000. — 712 с. (Серия «Мастера психологии»).
49. Селье Г. Стресс без дистресса. — Рига: Виеда, 1992.
50. Симонов П. В. Мотивированный мозг: Высшая нервная деятельность и естественнонаучные основы общей психологии / Отв. ред. В. С. Русинов. — М.: Наука, 1987.
51. Скороходова О. И. Как я воспринимаю, представляю и понимаю окружающий мир — М.: Педагогика, 1992.
52. Фабри К. Э. Основы зоопсихологии: Учебник для вузов. — М.: Изд-во МГУ, 2000.

53. Фрейд З. Психология бессознательного: Сб. Произведений / Сост., науч. ред. М. Г. Ярошевский. — М.: Просвещение, 1989.
54. Фрейд З. Психология «Я» и защитные механизмы. — М.: Педагогика, 1992.
55. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования. - М., Томск, 1997.
56. Хьел Л., Зиглер А. Теории личности. — Москва-Харьков-Минск, 1999.

15. Інформаційні ресурси

1. Презентації.